

Mirasta adalet mahşere kalmamalı

M.Ş. Rumuzlu bayan okuyucumuz: “Babam öldükten sonra ağabeyim, ben size baktım, büyüttüm, kahrınızı çektim, dedi. Bana mirastan pay vermedi. Eşim de aynı dertten muztarip. Eşimin dört erkek, dört kız kardeşi var, mirastan pay almadı. Bu haksızlık nasıl önlenir?”

Kur’ân’a göre, **“Göklerin ve yerin mirası Allah’ındır.”**¹ Bizimkisi ise, yalnızca **“emanetçilikten”** ibaret. Fakat ne var ki, emanetçi olduğumuz malları da hakça, dürüstçe, âdilce paylaşamıyoruz! Kur’ân’ı bilenler ve Allah’tan korkanlar için bu, ne kadar vahim! Oysa dünya malı hakikaten nizâyâ değmiyor. Kalp kırmaya değmiyor. Gönül vermeye de değmiyor.

Dünya malı tek bir şey için lâzım: Allah’ın rızasını kazanmak için. Taksimatında Allah korkusu ve adaletle hareket etmediğimiz bir dünya malı bizi düzlüğe çıkarır mı, bize yarar mı, bizi ondurur mu? Evet; miras haktır. Mal, babadan evlâda el değiştirecektir; ama bu adaletle olmalıdır. Adaletle dağıtılmazsa ne olur? Mirasta adaletsiz bir dağılımla kendisine haksızlık yapılan kişi, evet, dünyada kaybeder; fakat haksızlık yapan kişi ahirette kaybeder. Kul hakkıdır çünkü bu. Kur’ân; “Ana, baba ve yakınların bıraktıklarından, erkeklere hisse vardır. Ana, baba ve yakınların bıraktıklarından kadınlara da hisse vardır. Bunlar az veya çok, belirlenmiş hissedir”² buyururken ve diğer âyetlerde miras hukukunu oranına kadar belirlerken; mirasla ilgili İlâhî bir talimat yokmuş gibi davranabilir miyiz?

Mirasın teşri hikmetlerinden birisi ve en mühimi; aile içinde sosyal dayanışmayı tesis etmesidir. Yoksa niza, kavga ve husûmeti körüklemek ve arttırmak değildir. Miras hükümleri Kur’ân, Sünnet ve İcmâ-i ümmetle; ölen kişinin, geride kalan yakınları üzerine hak olmuştur. Ölen kişinin malından önce borçları ödenir. Sonra teçhiz, tekfin ve defin masrafları karşılanır. Daha sonra varsa vasiyeti karşılanır. En sonunda ise; geride bıraktığı miras, vârisleri arasında adaletle dağıtılır.

Kişi ölmeden önce malının dilediği kadarını dilediği kimseye bağışlayabilir. Ancak, eğer kendi çocuklarına bağışlayacaksa, çocukları arasında adaletli olması gerekir. Öldükten sonra kalan mal için ise, kişi, malının üçte birinden fazlasını vasiyet

edemez. Sa'd b. Ebî Vakkâs (ra) ölüme yaklaştığı bir hastalığında Resûlullah'a (asm): "Yâ Resûlallah! Şiddetli hastayım. Ben servet sahibiyim. Bir tek kızımdan başka da vârisim yok. Malımın üçte ikisini tasadduk edeyim mi?" diye sorar. Allah Resûlü (asm): "Hayır; tasadduk etme!" buyurur. Sa'd: "Yarisını edeyim mi?" der. Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm): "Hayır; üçte biri yeter! Hatta o da çoktur! Ey Sa'd, senin, vârislerini zengin bırakman, onları muhtaç ve halka el açar bir halde bırakmandan daha hayırlıdır. Ey Sa'd, Allah rızası için sarf ettiğin her nafakadan muhakkak ecir alacaksın. Hatta hanımına yedirdiğin bir lokmadan da ecir alacaksın." buyurdu.³ Eğer vasiyette bulunulacaksa, malın üçte birinden az olmasına dikkat etmelidir. Müstehap olan budur. Böyle vasiyeti vârisleri yerine getirmekle mükelleftir. Ancak üçte birden fazla olan vasiyeti vârisleri yerine getirmekle mükellef değildirler; vârislerin rızası yoksa yerine getirmeyebilirler.

Miras hukukuna önem vermeli; kardeşler arasında tartışmaya ve sürtüşmeye meydan verilmeden adalet düsturları içinde gerekli paylaşım yapılmalıdır. Burada vazife daha çok büyük ağabeye düşmektedir. Büyük ağabey baba yarısıdır. Büyük ağabeyin "baktım, büyüttüm" diyerek, mirasın tamamına ya da çoğuna el koyması doğru değildir. Diğer kardeşler nizâ ve tartışma çıkmasın diye daha erdemli davranırlar, bunu sinelerine çekerler ve ses çıkarmazlarsa bile, büyük ağabeyin onların haklarını gözetmesi gerekir. Aksi takdirde iş, farkında olunmadan mahşere intikal eder ve bu daha vahim olur. Erdemli davranış, öncelikle büyük ağabeyden beklenir. Eğer büyük ağabey, fazlaca emeğinin geçtiğini hesap ediyorsa—olabilir bu—bu da oturulup konuşulmalı; hak ölçüleri içinde emeği gözetilmeli, hakkı verilmeli ve muhakkak helâlleşmelidir.

Baba öldüğünde büyük ağabey, adalet ve insaf ölçüleri içerisinde gerekli paylaşımın yapılmasında hakem olmalı, haksızlıkları önlemeli, kardeşlerin helâlleşmesini sağlamalıdır.

Dipnotlar:

- 1- Âl-i İmran Sûresi, 3/180.
- 2- Nisa Sûresi, 4/7.
- 3- Buhârî, 2591.